

Un element se regăsește în mai toate marile creații ale Tamarei Buciuceanu Botez: sugestia vulnerabilității, dincolo de armura autorității, de accentele de dominare și monumentalitate. O anume fragilitate a personajului, manifestată încă de la debutul său pe scena Naționalului din Iași (sub directoratul lui Mihail Codreanu, Chirița dar și casierița din „Căruța cu paiate”, a lui Mircea Ștefănescu). Dar această vulnerabilitate, fără a fi trucată face parte din acel imprezvizibil joc cu limitele ființei umane, la jumătatea drumului între speranță și fatalitate. Substanța personajelor a fost cea care i-a stârnit și desăvârșit harul, metamorfoza lăuntrică.

Emerson obișnuia să spună despre sensul succesului că: „e bine să râzi des și mult, să câștigi respectul oamenilor inteligenți și afecțiunea copiilor; să găsești ce e mai bun în ceilalți, să sădești în aproapele tău semințele iubirii”.

În longeviva sa călătorie prin lumea filmului și a teatrului (90 de ani de viață și 68 de teatru) actrița a ilustrat cu frenezie acest aforism. Artista cu origini basarabene a „colecționat” un munte de succese lăsând generațiilor viitoare imaginea unui vulcan în erupție, o veritabilă Etnă autohtonă, capabilă de manifestări surprinzătoare. Virgil Ogașanu, unul din vechii ei colegi de la Bulandra, spunea că aceasta s-a născut pentru a juca, teatrul a devenit scena vieții sale. Unul dintre magiștrii săi, profesorul Ion Lascăr de la Iași îi atrăgea atenția că tot timpul pare mirată, fascinată și de aceea seamănă cu celebra Betty Boop. El a fost acela care i-a prezis o egală atracție atât către comedie, cât și pentru dramă: „tu ai să fii o comică cu o lacrimă”. Într-un spectacol memorabil, cu „dimineța pierdută” sau într-un show de pe stradă, la Teatrul „Tănase”, tanti Tamara era mereu aceeași.

Se poate spune la ea, că arta trăiește din exces, din bucuria sărbătorii, din nebunia carnavalului (jocul fascinant al acesteia în „Coana Chirița” la „concuranță” cu cel al colegii sale, Draga Olteanu). Cum își amintea și V. Moisescu: „Tamara era imprezvizibilă, era râsul însuși, care se râde pe sine”. Nici Louis de Funes și Annie Girardot nu erau din altă stirpe, nu erau deloc mai bogate, mai sofisticate, dar câtă artă era în simplitatea lor. Chaplin obișnuia să spună că „râsul artistului e mare, fascinează tocmai fiindcă pleacă, izvorăște dintr-o infinitate de râsuri, de întâmplări, ca și lacrima de altfel”. În 2007 a repercutat un răsunător succes cu celebrul personaj Mamouret (jucat admirabil de Lucia Sturza Bulandra, în cheie tragic-comică, ultim ecou al grandorii sale scenice). A fost supranumită de Ciulei un „Louis de Funes în fustă”. A nu se uita din avalanșa de personaje (re)trăite scenic, pe acela al Vicăi din Dimineța pierdută (după romanul Gabrielei Adameșteanu). Cât sarcasm, umor involuntar și câtă subtilă autoironie, „Vica” Tamarei a însemnat nu doar un rol în plus, ci o „victorie” existențială reușind să concureze „starea civilă”. Să nu uităm nici alte partituri memorabile ale sale: din montarea lui Ion Cojar, la Național cu „Așteptând la arlechin” unde întruchipa o irlandeză aspră și severă, fostă vedetă de music hall, ajunsă decrepită, într-un azil pentru artiști săraci. Exista acolo un freamăt netrucat, un fel unic de a juca o stare, o amintire. Era felul ei singular de a muri pe scenă, în genul unui copac ce moare în picioare. De-a lungul longevivei sale cariere, Tamara Buciuceanu Botez a transfigurat sute de texte dramatice și de partituri (vezi personajele celebre întruchipate în teatru și film). E de ajuns să ne gândim la Aneta Duduleanu, în „Gaițele” lui Kirițescu, transpusă fabulos și în pelicula lui Horia Popescu, „Cuibul de Viespi”, ori Angela Sila sau Doica din „Titanic Vals” de Tudor Mușatescu. În 2006 a avut un imens succes de public, în „Nepotul”, avându-l drept partener de replică pe scândura Teatrului de Comedie, pe mult mai tânărul ei coleg Șerban Pavlu. Ca o bine-cuvântare a sortii, fie ea și postumă Tamara Buciuceanu Botez și-a rezervat o „loja cerească” și la recent încheiatul Festival Național de Teatru, eveniment care s-a desfășurat exact în același timp cu sfârșitul tragic al actriței. Chiar dacă timpul și spațiul nu-mi permit, promit că voi reveni cu o cronică al acestui festival, iar aceasta o voi face și în memoria acelor „Dimineți pierdute”.

ARMAND STERIADI